

INSTITUTE
FOR ECONOMIC RESEARCH
AND POLICY CONSULTING

Вплив змін торговельного режиму України на продуктивність: огляд існуючих досліджень

Вероніка Мовчан

Інститут економічних досліджень та політичних консультацій

Міжнародна науково-практична конференція
«Продуктивна спроможність націй: приклад України»
29 червня 2017 р.

Вступ

Ключова теоретична робота: Melitz, Marc J. 2003. The impact of trade on intra-industry reallocations and aggregate industry productivity. *Econometrica* No. 71: 1695–1725

Основна ідея: Відкритість торгівлі веде до перерозподілу ринку між гетерогенними фірмами, причому більш продуктивні фірми витісняють менш продуктивні, що веде до загального зростання продуктивності в країні. Експортери мають вищий рівень продуктивності порівняно з тими фірмами, які постачають лише на внутрішній ринок

Дослідження впливу лібералізації торгівлі на продуктивність:

- Bernard, Andrew B., Jensen, J. Bradford, and Schott, Peter K. 2006. Trade costs, firms and productivity. *Journal of Monetary Economics* vol. 53 (5) (July): 917-937
- Fernandes, Ana M. 2006. Trade policy, trade volumes and plant-level productivity in Colombian manufacturing industries. *Journal of International Economics* 2006 vol. 71 Issue 1: 52
- Pavcnik, Nina. 2002. Trade liberalization, exit, and productivity improvement: evidence from Chilean plants. *Review of Economic Studies* No. 69 (1): 245–276
- Topalova and Petia, Khandelwal Amit . 2011. Trade Liberalization and Firm Productivity: The Case of India. *The Review of Economics and Statistics* 2011 93:3, 995-1009
- Bloom Nicholas, Draca Mirko, Van Reenen John (2016) Trade Induced Technical Change? The Impact of Chinese Imports on Innovation, IT and Productivity. *The Review of Economic Studies*, Volume 83, Issue 1

Дослідження впливу змін торговельного режиму на продуктивність в Україні

- ІЕД (2013) Членство України в СОТ: інституційні та економічні наслідки. Аналітичний звіт в рамках проекту «Торговельна політика і практика в Україні» за фінансової підтримки SIDA
- Kravchuk Kostyantyn (2012) The Impact Of Trade Liberalization On Productivity Dispersion: Evidence From Ukraine, Kyiv School of Economics, Master thesis
- Oleksandr Shepotylo, Volodymyr Vakhitov (2015) Services liberalization and productivity of manufacturing firms. Evidence from Ukraine. *Economics of Transition*. Volume 23, Issue 1
- Veronika Movchan, Oleksandr Shepotylo, and Volodymyr Vakhitov. Non-tariff measures, quality, and exporting: evidence from microdata in food processing (*ongoing research*)
- Oleksandr Shepotylo, Volodymyr Vakhitov (2015) Effect of NTM on Productivity of Firms in Food Processing. *NUPI Working Paper 851*
- Atanas Christev, Olga Kupets, Hartmut Lehmann (2008) Trade Liberalisation and Employment Effects in Ukraine. *Comparative Economic Studies*, 50, (318–340)
- Konings, J, Kupets, O and Lehmann, H. (2003) Gross job flows in Ukraine: Size, ownership and trade effects. *Economics of Transition* 11(2): 231–251.

Вплив лібералізації ввізних мит на продуктивність

Джерела:

- ІЕД (2013) Членство України в СОТ: інституційні та економічні наслідки. Аналітичний звіт в рамках проекту «Торговельна політика і практика в Україні» за фінансової підтримки SIDA
- Kravchuk Kostyantyn (2012) The Impact Of Trade Liberalization On Productivity Dispersion: Evidence From Ukraine, Kyiv School of Economics, Master thesis

Ключові характеристики дослідження:

- Переробна промисловість
- Роки: 2001-2009
- Зниження ввізних мит України в процесі виконання зобов'язань перед СОТ

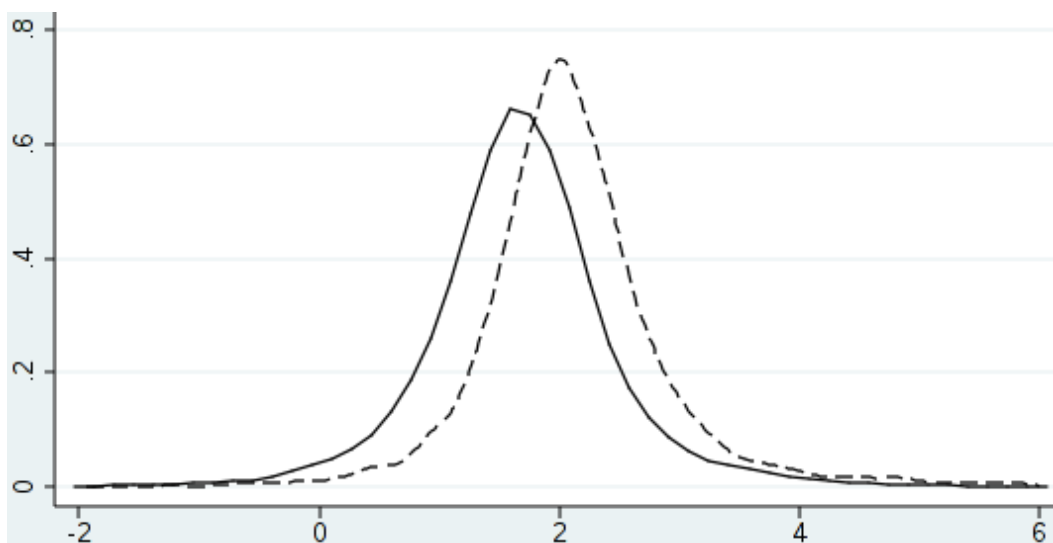
Механізми впливу змін ввізних мит на продуктивність

Лібералізація доступу на внутрішній ринок $\Rightarrow$ зростання конкуренції на внутрішньому ринку $\Rightarrow$ зниження цін $\Rightarrow$ компанії адаптуються за рахунок підвищення ефективності або залишають ринок $\Rightarrow$ на ринку залишаються компанії з вищою продуктивністю

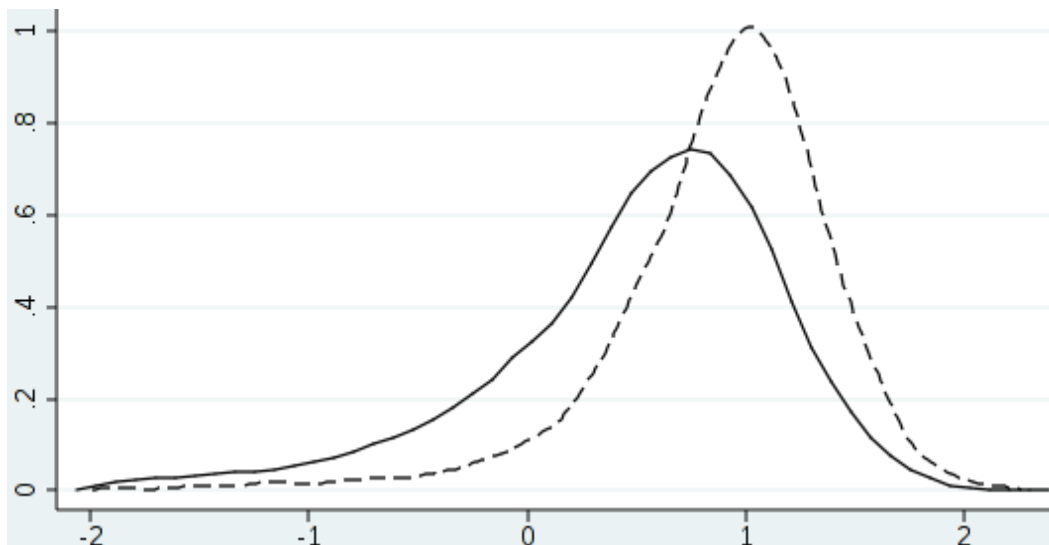
Лібералізація доступу на зовнішні ринки $\Rightarrow$ активізація експорту $\Rightarrow$ зростання попиту на ресурси та товари проміжного споживання $\Rightarrow$ зростання цін на ресурси та товари проміжного споживання $\Rightarrow$ компанії адаптуються за рахунок підвищення ефективності або залишають ринок $\Rightarrow$ на ринку залишаються компанії з вищою продуктивністю

Розподіл продуктивності серед підприємств України у 2001-2009 роках

Багатофакторна продуктивність

Продуктивність праці

Ось ординат: щільність; ось абсцис: продуктивність підприємств

- Ефект від зниження тарифів на продуктивність праці є більшим, ніж на багатофакторну продуктивність
- Найбільший вплив зміни торговельного режиму на продуктивність зафіксований на другий та третій рік після зниження тарифів

Вплив на продуктивність в окремих секторах

	Продуктивність праці		Багатофакторна продуктивність	
	2001-2009	2004-2011	2001-2009	2004-2011
Харчова та тютюнова промисловість	++	++	++	-+
Легка промисловість	++	-+	+ -	+ -
Деревообробна, паперова промисловість	+ -	+	++	+
Хімічна промисловість, виробництво будматеріалів	+	++	0	++
Металургія	+	+	0	+
Машинобудування (транспортні засоби, устаткування)	+	+	0	++
Машинобудування (електрична та електронна продукція)	++	0	0	0

Вплив лібералізації торгівлі послугами на продуктивність

Джерела:

Oleksandr Shepotylo, Volodymyr Vakhitov (2015) Services liberalization and productivity of manufacturing firms. Evidence from Ukraine. Economics of Transition. Volume 23, Issue 1

Shepotylo, Oleksandr and Vakhitov, Volodymyr, Services Liberalization and Productivity of Manufacturing Firms: Evidence from Ukraine (January 1, 2012). World Bank Policy Research Working Paper No. 5944

Ключові характеристики дослідження:

- Вплив лібералізації сектору послуг на переробну промисловість
- Роки: 2001-2007
- Лібералізація регулювання сектору послуг в рамках підготовки до вступу до СОТ

Механізми впливу лібералізації сектору послуг на продуктивність

Лібералізація сектору послуг:

- A. Збільшення конкуренції на внутрішньому ринку, що веде до виходу з ринку менш ефективних фірм у сфері послуг
- B. Зростання розмаїтості пропозиції послуг на ринку, що дозволяє оптимізувати виробничі функції
- C. Outsourcing, що зменшує собівартість виробництва та підвищує його продуктивність

Результати

- Лібералізація послуг позитивно впливає на продуктивність: збільшення на одне стандартне відхилення індексу лібералізації послуг веде до 9% зростання багатofакторної продуктивності
- Вплив лібералізації послуг на МСП на 50% потужніший, ніж на великі підприємства
- Вплив сильніший для внутрішніх виробників, ніж для компаній з іноземними власниками, хоча позитивний в обох випадках
- Значний вплив лібералізація послуг має на продуктивність в таких секторах:
  - Харчова промисловість
  - Металургія
  - Виробництво інших неметалевих мінеральних виробів
  - Деревообробна промисловість
  - Виробництво коксу, хімічна промисловість

Вплив нетарифних заходів на продуктивність

Джерела:

- Veronika Movchan, Oleksandr Shepotylo, and Volodymyr Vakhitov. Non-tariff measures, quality, and exporting: evidence from microdata in food processing (ongoing research)
- Oleksandr Shepotylo, Volodymyr Vakhitov (2015) Effect of NTM on Productivity of Firms in Food Processing. NUPI Working Paper 851

Ключові характеристики дослідження:

- Харчова промисловість
- Роки: 2001-2006 / 2001-2009
- Розглянуті нетарифні заходи, що у тому числі квотування, ліцензування, санітарні та фітосанітарні заходи

Механізми впливу нетарифних заходів на продуктивність

Вплив нетарифних обмежень:

- A. Аналогічно тарифам, лібералізація базових нетарифних обмежень (core NTMs) веде до підвищення конкуренції на ринку та витісненню з нього менш продуктивних фірм
- B. Вимоги щодо безпечності товарів ведуть до:
  - Зменшення невизначеності щодо безпечності товарів, що стимулює попит
  - Обмеження доступних виробничих процесів та матеріалів, що змушує підприємства підвищувати ефективність виробництва

Результати

- **Базові нетарифні обмеження:** загальний вплив на продуктивність харчової промисловості незначний порівняно з впливом, пов'язаним із застосуванням ввізних мит (дані 2001-2006 років)
- **Заходи, пов'язані з безпечністю харчових продуктів:** застосування нетарифних обмежень впливає на структуру виробництва галузей, які використовують проміжні товари, які регулюються СФЗ. Це стимулює експорт більш продуктивних фірм (дані 2001-2012 років)

Вплив торговельної політики на продуктивність праці

Джерела:

- Atanas Christev, Olga Kupets, Hartmut Lehmann (2008) Trade Liberalisation and Employment Effects in Ukraine. *Comparative Economic Studies*, 50, (318–340)
- Konings, J, Kupets, O and Lehmann, H. (2003) Gross job flows in Ukraine: Size, ownership and trade effects. *Economics of Transition* 11(2): 231–251.

Ключові характеристики дослідження:

- Вплив лібералізації торгівлі на ринок праці (створення робочих місць, закриття робочих місць, переміщення робочої сили)
- Роки: 1998-2000 / 1994-2000
- Використано розрахунковий індекс відкритості, побудований на інформації про експорт в та імпорту товарів з кількох географічних регіонів (СНД, ЄС та решта світу)

Механізм впливу торговельної політики на ринок праці та продуктивність

Вплив торговельної політики:

Торговельна політика стимулює реструктуризацію фірм чи секторів
⇒ Фірми (сектори), які проходять період реструктуризації, знищують низькопродуктивні робочі місця та створюють більш продуктивні, що веде до переміщення робочої сили між секторами та до підвищення продуктивності праці

Результати

- Фірми, які торгують переважно із ЄС, активніше реструктурують своє виробництво, аніж компанії, які торгують з країнами СНД (дані 1998-2000 років)
- Торгівля з країнами СНД сповільнює знищення робочих місць, тоді як торгівля з ЄС стимулює додаткове переміщення робочої сили через створення нових робочих місць (дані 1994-2000 років)

Підсумки

- Сучасна економічна теорія стверджує, що ліберальна торговельна політика має позитивний вплив на загальну продуктивність
- Окремі дослідження зв'язку між торговельною політикою України та продуктивністю показали, що:
  - Членство у СОТ мало позитивний вплив на продуктивність
  - Цей вплив був забезпечений як зниженням ввізних мит, так і лібералізацією торгівлі послугами
  - Заходи, пов'язані з безпечністю харчових товарів, впливають на структуру виробництва в харчовій промисловості та стимулюють експорт більш продуктивних фірм
  - Торгівля з ЄС, порівняно з торгівлею в рамках СНД, підштовхує виробництва до реструктуризації та стимулює переміщення робочих завдяки створенню робочих місць

Дякую!

INSTITUTE
FOR ECONOMIC RESEARCH
AND POLICY CONSULTING

Вул. Рейтарська 8/5-А, Київ 01030, Україна

Тел.: +38-044-278-6360

e-mail: institute@ier.kiev.ua

www.ier.com.ua

[IER.Kyiv](https://www.facebook.com/IER.Kyiv)

[@IER_Kyiv](https://twitter.com/IER_Kyiv)